

Informacija o izradi studije izvodljivosti za realizaciju projekta zatvorene IP mreže za potrebe državnih institucija Crne Gore

Ministarstvo javne uprave, kao organ uprave koji je shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 49/22, 52/22, 56/22, 82/22, 110/22 i 139/22), između ostalog, zadužen za razvoj informacionog društva i elektronske uprave, vrši poslove uprave koji se odnose na upravljanje Jedinostvenim informacionim sistemom i obezbjeđivanje tehničkih i drugih uslova za njegovo korišćenje.

Zakonom o elektronskoj upravi („Sl. list CG“, br. 72/19), definisano je da Jedinostveni informacioni sistem čine: Data centar, Disaster Recovery centar, informaciono-komunikaciona infrastruktura, kao i dijeljeni infrastrukturni, aplikativni i internet sistemi.

Strateško opredjeljenje Vlade Crne Gore je digitalna transformacija kompletnog društva, što je iskazano u različitim strateškim dokumentima, od kojih se naročito ističu: Strategija digitalne transformacije, Strategija reforme javne uprave i Strategija sajber bezbjednosti.

Kao kredibilna članica NATO-a, Crna Gora je snažno orijentisana na ispunjavanje svih obaveza koje proističu iz članstva u ovom savezu. Na taj način, dajemo značajan doprinos kolektivnoj bezbjednosti, kao i obezbjeđivanju zajedničkog sajber prostora.

Vlada Crne Gore i resorno Ministarstvo javne uprave u proteklom periodu su učinili velike napore na unaprjeđenju ambijenta za adekvatnu sajber bezbjednost, pokrenuvši veliki broj inicijativa za jačanje sajber otpornosti.

Naročito je važno istaći činjenicu da je оформljen Vladin CIRT, kao zasebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva javne uprave, čime je omogućen monitoring kompletne informaciono-komunikacione mreže za potrebe državnih organa, u režimu 24/7. Uz navedeno, uspostavljen je sajber-bezbjednosni ekosistem, čime je bezbjednost informaciono-komunikacione mreže organa podignuta za značajno veći nivo u odnosu na prethodni period, posebno u odnosu na sajber napad iz avgusta 2022. godine.

U cilju jačanja sistema sajber bezbjednosti kome je Vlada dala puni značaj, osnažen formiranjem Agencije za sajber bezbjednost u decembru 2025. godine, ali i same digitalne infrastrukture, koja je fokus ove informacije i u tom smislu u prethodnom periodu kroz Program ekonomskih reformi Crne Gore za period 2023-2025 je predviđena i mjera koja sadrži aktivnosti na jačanju Sistema sajber otpornosti Crne Gore, kao i uspostavljanju snažne digitalne infrastrukture.

Vlada Crne Gore i resorno Ministarstvo javne uprave za oblast digitalizacije svoju snažnu posvećenost ovom procesu iskazali su i kroz Plan rasta za Zapadni Balkan, koji predstavlja jednu od najznačajnijih inicijativa za našu državu, sa ciljem da se reformski procesi realizuju zaključno sa decembrom 2027. godine. Između ostalog, kroz ovaj instrument prepoznata je potreba unapređenja postojeće informaciono-komunikacione infrastrukture državnih organa i javnih ustanova, u kom cilju se pristupilo izradi Studije izvodljivosti bezbjedne mreže državnih organa Crne Gore.

Ministarstvo javne uprave upravlja Državnim data centrom i Disaster Recovery Data centrom u kojem su smješteni najvažniji informacioni sistemi i servisi Vlade – od elektronske arhive i sistema za elektronske sjednice, preko Vladinog mail sistema i portala Gov.me, pa sve do nacionalnih servisa za identifikaciju, autentifikaciju, elektronsko plaćanje i razmjenu podataka između državnih organa. Tu se nalaze i ključni portali e-uprave, e-peticija, nevladinih organizacija i otvorenih podataka, kao i brojni informacioni sistemi svih ministarstava i organa državne uprave, kao što su kritični informacioni sistemi Ministarstva finansija, Ministarstva vanjskih poslova, te Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije. U krajnjem radi se o broju od preko 450 servera, za 35 državnih institucija.

S obzirom da svi ovi servisi funkcionišu unutar mreže državne uprave, od presudnog je značaja da ta mreža bude bezbjedna, stabilna i otporna na sajber prijetnje. Izrada studije izvodljivosti za bezbjednu mrežu državnih organa upravo je ključni korak ka obezbjeđivanju dostupnosti i sigurnosti servisa koje Vlada pruža građanima i privredi.

Uspostavljanje bezbjedne mreže državnih organa Crne Gore, u skladu sa savremenim ICT i sajber-bezbjednosnim standardima, donosi brojne benefite:

- Jedinstven i sistematizovan pristup u planiranju i implementaciji mrežnih i bezbjednosnih tehnologija na nivou kompletne državne administracije i javnog sektora omogućava veću efikasnost, interoperabilnost i pouzdanost komunikacije između institucija.
- Centralizovano upravljanje mrežnom infrastrukturom i bezbjednosnim politikama doprinosi smanjenju rizika od sajber napada, neovlašćenog pristupa i prekida u radu kritičnih servisa, kao i povećanju ukupne otpornosti sistema.
- Uspostavljanje integrisanog i jedinstvenog sajber ekosistema omogućava centralizovano praćenje, detekciju i odgovor na bezbjednosne incidente, kao i dosljednu primjenu bezbjednosnih politika na svim nivoima mreže.
- Optimizacija mrežnih i infrastrukturnih resursa, kroz centralizovano planiranje, nadzor i upravljanje, doprinosi racionalnijem korišćenju budžetskih sredstava, smanjenju operativnih troškova i povećanju energetske efikasnosti.
- U konačnom, implementacijom savremenih ICT rješenja i dobrih praksi, ovako koncipirana bezbjedna državna mreža omogućava stabilno i pouzdano funkcionisanje digitalnih servisa, unapređuje kvalitet usluga prema građanima i privredi, te podstiče dalju digitalnu transformaciju javnog sektora.

Važno je naglasiti da projektovanje bezbjedne mreže državnih organa Crne Gore mora omogućiti odgovarajući stepen segmentacije, logičke izolacije i kontrole pristupa mrežnim resursima, kako na nivou pojedinačnih institucija i ustanova, tako i na nivou sistema i servisa, u skladu sa njihovim bezbjednosnim, funkcionalnim i regulatornim zahtjevima.

Shodno svim prikupljenim informacijama od značaja od strane organa javne uprave u Crnoj Gori i lokalnih samouprava, kao i analizi potencijalnih lokacija za izgradnju Državnog data centra, kompanija KPMG je u predviđenom roku, uz krajnje profesionalan i studiozan pristup, a pod kontinuiranim monitoringom Ministarstva javne uprave i UNOPS-a, izradila predmetnu studiju i finalnu verziju dostavila u decembru 2024. godine.

Napominjemo da je u decembru 2024. godine pod kontinuiranim monitoringom Ministarstva javne uprave i UNOPS-a, izrađena Studija izvodljivosti za Državni data centra i Državni Disaster Recovery centar što predstavlja osnovu za fizičku i tehnološku infrastrukturu, dok studija izvodljivosti za bezbjednu mrežu državnih organa definiše standarde i protokole za siguran prenos podataka. Njihova povezanost je ključna, jer data centar bez oslonca na bezbjednu mrežu (clean network) ne bi mogao garantovati integritet, povjerljivost i otpornost sistema na sajber prijetnje. Bezbjedna mreža obezbjeđuje da komunikacija između državnih organa bude zaštićena od neovlašćenog pristupa i da se podaci obrađeni u data centru kreću kroz pouzdanu i provjerenu infrastrukturu.

Zato je važno da oba projekta idu paralelno budući sinhronizovan razvoj omogućava da se data centar odmah projektuje u skladu sa zahtjevima bezbjedne mreže, čime se izbjegavaju naknadne adaptacije i povećava efikasnost ulaganja.

Shodno navedenom, Ministarstvo javne uprave pokrenulo je niz aktivnosti usmjerenih ka realizaciji ovog cilja. U tom smislu, u toku je izrada Studije izvodljivosti bezbjedne mreže državnih organa Crne Gore, na osnovu koje će biti moguće definisati ciljnu mrežnu i

bezbjednosnu arhitekturu, modele implementacije, kao i fazni pristup realizaciji projekta.

U III kvartalu 2025. godine uspješno je sprovedena tenderska procedura od strane UNOPSa, u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, za izbor ponuđača koji je imao zadatak da na najkvalitetniji način izradi predmetnu studiju. Pristigle je jedna ponuda, podnijete od strane kompanije KPMG ocijenjena kao validna po svim kriterijumima.

Nakon toga, Ministarstvo javne uprave, u saradnji sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) i kompanijom KPMG, započelo je izradu Studije izvodljivosti, te je, u cilju sveobuhvatnog sagledavanja postojećeg stanja u državnim organima i javnim ustanovama, pripremljen on-line upitnik koji sadrži set pitanja od značaja za izradu predmetne studije.

Upitnik će biti dostupan putem zvanične internet stranice Ministarstva javne uprave, o čemu će sve institucije i javne ustanove biti blagovremeno obaviještene. Takođe, biće dostavljena precizna uputstva i rokovi za dostavljanje odgovora, kao i obezbijeđena stručna podrška tokom popunjavanja upitnika.

U okviru navedene studije će se predvidjeti optimalni model finansiranja. Ovo će, ujedno, predstavljati početnu aktivnost i osnovu za sve naredne korake do finalizacije kompletnog projekta. Studija izvodljivosti zahtjeva ekspertske učešće za koje potrebe je Ministarstvo javne uprave opredijelilo neophodna sredstva.